

Jeśli chodzi o samo zarządzanie dobrami kościelnymi (*administratio ecclesiasticae*), obejmujące zarówno ich gromadzenie, jak i dystrybucję, św. Cyprian uważał je za "*ministerium quotidianum operis*"; nie rozróżnia więc wyraźnie sfery liturgiczno-katechetycznej i ekonomicznej czy ściślej biorąc finansowej. Prace typu gospodarczego traktował na równi z obowiązkami liturgicznymi i publiczno-prawnymi²⁶. Nie ulega jednak wątpliwości, że inaczej niż inni Ojcowie Kościoła doceniał znaczenie motywacji ekonomicznej w życiu jednostki i z tego faktu wyciągał praktyczne wnioski.

Jak wiadomo, po przyjęciu święceń każdy duchowny otrzymywał z kasy kościelnej comiesięczne pobory (*sportula, divisio mensurna*), których wysokość zależała nie tylko od miejsca zajmowanego w hierarchi kościelnej, ale również i od stanu zasobów finansowych danej gminy²⁷. Biskup w razie potrzeby mógł zawiesić wypłacanie pieniędzy tym osobom, które utraciły prawo do dalszego piastowania dotychczasowego stanowiska, tak jak Fortunacjan. Najczęściej miało to miejsce w przypadkach niegodnego zachowania w czasie prześladowań, odstępstwa czy herezji. W jednym z listów wspomina się o wstrzymaniu wypłaty do czasu podjęcia stosownej decyzji dla subdiakonów Fortunata i Filemona oraz dla akolity Faworyna wskutek odstępstwa, mimo ich powrotu do gminy i podjęcia swoich obowiązków²⁸.

Św. Cyprian wielokrotnie ubolewa nad niegodnym postępowaniem części duchowieństwa, w tym biskupów, którzy chcąc za wszelką cenę powiększyć swój majątek podstępem rabują i kupują ziemie nawet wchodzące w skład dóbr kościelnych, zajmują się zyskownym handlem i pożyczają pieniądze na procent²⁹. Chociaż nie oznacza to całkowitego zakazu pożyczania pieniędzy, to jednak św. Cyprian, opierając się na psalmie 14 – podobnie jak Klemens z Aleksandrii – dopuszcza pożyczki tylko bez brania procentów i darów od wdzięcznych wierzycieli³⁰. Bardziej liberalne wydaje się natomiast jego stanowisko wobec handlu. Odrzucając bowiem tzw. handel niegodziwy, jednocześnie za niemoralną

²⁶ Por. *Epistula* 29, 1; 49, 1; 43, 1; Śrutwa, *Praca*, dz. cyt., s. 231nn.

²⁷ Por. Cyprianus, *Epistula* 1, 1; 34, 4; 39, 5; R.M. Grant, *Christen als Bürger im römischen Recht*, Göttingen 1981, 157; U. Neymeyr, *Die christlichen Lehrer im zweiten Jahrhundert*, Leiden-New York 1990, 135.

²⁸ Por. *Epistula* 34,4; 65,3.

²⁹ Por. *De lapsis* 6; 12; J. Czuj, *Św. Cyprian na tle epoki*, Kraków 1937, 73; J. Rouge, *Recherches sur l'organisation du commerce maritime en Méditerranée sous l'Empire romain*, Paris 1966, 475; Żywczyński, *Kościół*, dz. cyt., 126nn.

³⁰ Por. Cyprianus, *De lapsis* 35; *Ad Quirinum* III 48; Clemens Alexandrinus, *Paedagogus* I 10; *Stromata* II 18; Seipel, dz. cyt., 163nn.; Śrutwa, *Praca*, dz. cyt., 75, 88.